

A zentai festőtelep hatodik tárlata

Egy pillantás elég, hogy lás-sam: a tárlatról kell itt beszélni, nem a képekről. Mert nem a képek a tárlat, hanem az, amit ez a tizenegy festő negyvenöt képe együtt jelent. Az egyéni stílusalkotás, az eltérő kvalitások ellenére is valami közöset vélek leolvasni a képekről, ami az összetartozásnak különös hangját csendíti ki. Valami közös következtetésre jutottak a festők: ez az első benyomásom, ahogy átfutok mármár a műcsarnok előkelő és elkötelező nevével új kiállítási terem paravánjai között. Zoran Petrović perszonalifikált gépei, Sáfrány kő roínak misztikumuma, Ács újszerű nyitott és világos felületei, Konjović szédítő erejű vásznai azt mondják, hogy az alkotóknak mindinkább sikerül megszabadulniok a tényeiben adott világtól anélkül azonban, hogy végletesen elvonttá válnának. Ezen a tárlaton nem az utánzás ösztöne, hanem a teremtés öröme jut kifejezésre. Zoran Petrović és Sáfrány — a hatodik tárlat forradalmárai — eljutottak ennek a felfogásnak végső következtetéséig. De hogy milyen merészen ível a fejlődés vonala nemcsak náluk, hanem jórészt a többieknél is, mi sem látatja jobban, mint az, hogy nemrég még a táj festői lehetőségeit

kutatták, a helyi színeket, a kuriózumokat keresték az épületekben és más objektumokban, most viszont az itt lejegyzett anyagot általánossá teszik, egyenletesebb festői nyelven szólaltatják meg. Őt-hat éve a tárlatlátogató is még azt vizsgálta, hogyan fogalmazta meg a festő az ő szűk világát, tereit és utcáit, s örült, ha a vásznon felismert egy ismerős szögletet, házat, utcát. Élénken emlékszünk az első tárlat képeire, amelyeken — sokkal inkább, mint ezeken — a tárgyi valóság adokvát képe rajzolódott ki :a tiszaparti nagymalom, a hídfeljáró romos épületei, a Mária utca zezgugos vonala a maguk fizikailag meghatározott alakjukban és térbeliségükben. A nagyobb merészségek közé tartozott, ha a képen a nagytemplomról lemaradt a toronyóra. A hatodik tárlat nem nyújt ilyen naív örömet, de a tárlatlátogató ma már nem is ezt keresi.. Azt hiszem, ez a legnagyobb eredmény, amit a telep eddig elért a tömegek festészeti kultúrájának fejlesztésében. Akár számokkal is érvelhetünk: a megnyitó társadalmi esemény-számba ment. A kétszáznál is több érdeklődő megjelenése azt bizonyítja, hogy a tárlat a kultúrélet jelentős mozzanatává nőtt a tiszamenti kisvárosban. Ennyire gyara-

podott a komoly műbarátok száma, akik szigorúan számontartják a mozgalomnak és festőiknek fejlődését. Ez annál is örvendetesebb, mert egypár évvel ezelőtt még így kellett írunk ugyanerről a közönségről: »A telepnek ezidőszent még két fronton kell harcolnia. Tanúi vagyunk ugyanis egy érdekes, de természetes jelenségnek: annak, hogy milyen távolról követi társadalmi fejlődésünket az ideológiai felkészültség. A képbe-mutatók közönségének jórésze még ma is a polgári kor esztétikájának és idealizáló hajlamainak ad akaratlanul is kifejezést, amikor problémátlan, mindenki számára érthető festői formanyelvet követel a művésztől. Ezt pedig abból a polgári kényelemszeretetből teszi, amely borzong a nem mindig kényelmes, harmonikus vagy idillikus valóságtól. Ez az egyik front.

A másikon azok állnak, akik éppen a fent említett eszményekkel tévesztik össze a szocialista művészet feladatait, akik a festőtől nem a valóság művészi és egyéni megragadását, feloldását és kivetítését követelik, hanem magát a valóságot szeretnék a képen ábrázolva látni.«

Az első tárlat kisszerű, kisvonalú tájfestészetéről a hatodik tárlatig nagy az út, s lemérhető a fejlődés eredménye. A festő elkanyarodott hat évvel ezelőtt hirdetett felfogásától, új világot teremt magának, elkerülve a tárgyilagos ábrázolást, inkább intuíciokat ébresztget, a tényeket újjárendezi, formailag erősen átértékeli. Mindez elsősorban azoknál szembetűnő, akik már hat évvel ezelőtt is itt voltak. Ez bizonyítja leginkább a művésztelep elhivatottságát az új piktúra kialakításában.

MEGHALT JAN SIBELIUS

Élt 91 évet. Helsinkiben, Berlinben, majd Bécsben tanult zenét. Zeneszerzői munkásságának első szakaszában bámulatos tehetséggel és rendkívüli tudással régi finn népmesékre komponál zenei illusztrációt. Hamar kitűnik a finn kolklórhoz nagyon közelálló eredeti stílusával. Gyönyörű szimfonikus poémái, melyekhez az »ezer tó országának« sajátos hangulata és festői tájai, lángoló hazaszeretete és a nemzeti mítosz adtak ihletet, a finn zene új stílusa kialakulásának kezdetét jelentik. Alkotásának második szakaszában mindinkább eltér a programatikus zenétől, művészete elmélyül, befelé orientálódik, műveiben a tiszta instrumentális domborodik ki. Komponál kamarazenét, instrumentális szerzeményeket, szóló-éneket, kardiákat, szimfóniákat, valamint zenét több drámához. Roppanó méretű és örökértékű zenei munkásságával kiérdemli »Észak Beethovene« elnevezést.

A finn zene Jan Sibelius szerzeményeivel az európai zenekultúra alkotórésze lett. Hazájában a zenéjének szentelt fesztiválok néptűnnpéllé nőttek, s alighanem azok is maradnak.

EGY ÚJ OPERA, AMELY VILÁGSIKERRE SZÁMÍTHAT

Az idei Salzburgi Ünnepi Játékokon mutatták be Európában első ízben Rolf Liebermann »A nők iskolája« című operáját. Ezt a háromfelvonásos vígoperát legelőször az amerikai Louisville-ben (Kentucky állam) hozták színre két évvel ezelőtt, az európainál valamivel rövidebb változatban.

Több zeneszakértő véleménye szerint Rolf Liebermannak ez a műve Ferruccio Busoni „Arlecchino“-ja, Ravel „L'Heure Espagnole“-ja, Sztravinszkij »Mavrak“-ja, Puccini »Gianni Schicci“-je mellé, vagyis korunk legértékesebb vígoperái közé sorolható. Azt mondják: világsikerre számíthat.

»A nők iskolája«-nak librettóját Heinrich Strobel írta Molière azonos című vígjátéka alapján. Liebermann ez előtt két operát írt (»Leonora 40/45« és »Penelope«).

Érdekes, hogy a zeneszerzők az utóbbi időben, operáikhoz leginkább a drámairodalomból merítenek témát. Ennek, többek szerint, az a magyarázata, hogy a mai költők nemigen írnak operának alkalmas szöveget.

AZ OHRIDI LEGENDA SIKERE

Szerbia Kultúrtaácsa egyik szeptemberi ülésén elvben jóváhagyta azt a javaslatot, hogy dotálja Stevan Hristić »Ohridi legenda« című balettje partitúrájának kiadását. Ez a zenei alkotás nemcsak nálunk, hanem sok külföldi színpadon is népszerűvé vált. Nagy sikerrel adták elő az edinburghi, a wiesbadeni és az athéni nemzetközi fesztiválon, valamint Zürichben, Bécsben, Grácban, Genfben, Triesztben, Genuában, Plzenben és Lengyelországban. Hamarosan a moszkvai Nemirovics-Dancsenkó Színház is bemutatja.

HÍRES IRÓK RAJZAI ÉS FESTMÉNYEI

Az UNESCO »Futár« című folyóiratának szeptemberi száma azokkal a világhírű írókkal és klötőkkel foglalkozik, akik éppúgy szerettek rajzolni és festeni, mint írni. A folyóirat folsorol ezek közül mintegy hetven művészt, s 130 reprodukciót közöl alkotásaikból. A képek alatt ott találjuk L. Tolsztojt, Victor Hugo, Rabindranat Tagore, Goethe, Frederico Carcia Lorca, Thackerey, H. G. Wells, Ch. Baudelaire, Mark Twain, Edgar Allan Poe, Puskin, Gogol, Rimbaud, Charlotte Branté, George Sand, Musset, Pierre Lotti, Cocteau és más világhírű írók nevét.

A »Futár«-nak ebből a számából sok érdekességet tudunk meg a képzőművész-írókról. Ime néhány. Rabindranat Tagore 67 éves korában kezdett rajzolni és festeni, amikor már irodalmi tevékenységéért Nobel-díjat kapott. Ezután mind kevesebbet írt, s egyre többet foglalkozott festőművészettel. Több mint kétezer értékes festményt és rajzot hagyott hátra. L. Tolsztojt egy egész sor eredeti illusztrációt készített Jules Verne »80 nap alatt a föld körül« című regényének orosz kiadásához. Goethe az írás mellett egész életében festett és rajzolt is. Baudelaire rendkívül gyorsan tudott karikatúrákat rajzolni.

KORONÁK TANÚJA

A Les Nouvelles Littéraires utóbbi számaiban igen érdekes és időszerű irodalmi körkérdést indított, s folytatólagosan közli a válaszokat. A nemcsak ismert íróknak és mű-

vészeknek, hanem sok egyszerű olvasónak is fölített kérdés a következő: Szükséges-e, hogy a regényíró tanuja legyen korának? A hetilap eddig Roland Dorgeles, Félicien Marceau, André Maurois, André François-Poncet, Paul Guth, Gérard Bauer és René Claire filmrendező válaszát közölte.

ÉRDEKES ANTOLÓGIA

Claude Aveline legújabb könyvének („Végző”) különös tárgyat választott: az emberiség nagy íróinak, művészeinek, gondolkodóinak végszavához fűz meditációkat. — A végző egy-egy beszéd és írás végén is a fénypont, — mondja előszavában —, hogyne lenne hát a legjellemzőbb, a legmutatóbb, a leglényegesebb az egész életút csattanója, az utolsó szó az ember ajkán. — Jean Cassou a könyvről írt bírálatában ezt mondja: — Ezekben a végszavakban nem a halálról van szó, hanem az életről. Ez a könyv, a halálos ágyon született végszavak gyűjteménye, valóságos himnusza az életnek. A legélvezetesebb és leghasznosabb antológia a tünő századokból.

ZENEI LAROUSSE

A Larousse, ez az ismert francia szótár- és lexikográfiai intézet, enciklopédikus kiadványait egy újabb igen hasznos könyvvel gazdagította: egy kétkötetes zenei lexikonnal (Larousse de la Musique). A világ legismertebb muzikológusai, zenetörténészei, esztétái és zeneszerzői állították össze. Tizenkétezer címszó alatt foglal össze minden lehető ismeretet a zenei terminológia, a hangszerek és zenei formák története, a népzene és nemzeti zene területéről, a nagy zenészek életrajzával és fő műveivel együtt. Érdekes újítás az, hogy harmadik kötete lemezgyűjtemény a zenei formák szemléltetésére. Bő bibliográfia és 800 metszet egészíti ki az értékes művet.